

CSENDŐRSÉGI LAPOK

SZERKESZTI PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 8 K, Fél-
évre 4 K, Negyedévre 2 K aranyértékben

Megjelenik
havonta kétszer

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben,
Hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

A helyi és személyi ismeretről.

Irtá: STRIGONIUS.

(Folytatás.)

Tapasztalati tény, hogy ezen magánosan álló és félreeső helyeknek éppen elszigeteltségüknek fogva kevés hatósági és társadalmi ellenőrzésben részesülő tulajdonosai rendszerint orgazdák, a gaz-embereknek hivatásos szállásadói, rejtegetői, a gonosztetteket vagy elősegítik vagy ezekben tevőlegesen maguk is résztvesznek.

Számtalan lopott ló, elhajtott marha, juh és sertés került már elő egy jó ellenőrzés és kutatás alá vett karámból, esztinából; számtalan csordás-gazda és pásztor (csász, szén-, mész- és téglalegető) került már így hurokra, mint orgazda, bűnrészes, tettestárs, felbujtó, stb.

Fontos körülmény, hogy ezen helyiségek bármikor szabad átkutatására ugyanazon szabályok mérvadók mint az *ad. 7. p.* alatti helyekre nézve. (II. Szolg. Ut. 120. §. d) pont.)

E helyeknek ismerete és éber ellenőrzése már maga fél közbiztonság.

ad. 10. Azt már tudjuk, hogy minden őrs egy bizonyos, meghatározott felügyeleti területtel vagyis őrskörlettel bír. De az őrskörlet megadásával még nincs elélni szabva az a rendszer, amely szerint a felügyeleti terület portyázandó. Hogy a portyázásba némi rendszert vigyünk, az őrskörletet több kisebb részre kell osztanunk, és így állnak elő az *őrzáratok*. Egy őrskörletnek — a terület nagysága szerint — lehet 2—7—8 őrzárata is. Legcélsebbek, az idő szempontjából, a 20—30 órák közötti őrzáratok. De az őrzáratok meghatározása még mindig nem elég ahhoz, hogy a portyázás rendszere ezzel végleg szabályoztassék. Szükséges még bizonyos sorrendben az egyes őrzáratokban fellelhető tereptárgyakat is felvenni, az időt meghatározni, amely az egyik tereptárgytól a másikig terjedő terület, végeredményben az egész őrzárát leportyázására szükséges. A portyázási idő az összes tereptárgyak közti távolságok végösszegének síkon 36, hegyesebb vidéken 45 perccel való megszorzásából áll elő s az így nyert időben aztán az összes pihenőkre és 1 órán aluli lesállításokra szánt idő is bentfoglaltatik.

Az őrzárati beosztásban elvileg minden oly tereptárgynak szerepelnie kell, ahol emberek laknak. De ezt az elvet pl. az Alföldön, de más vidékeken sem, betartani nem lehet, szétszórtan fekvő tanyák (házak, ház csoportok) mindegyikénél megjelenni úgy szólna lehetetlen, hanem csak azon tereptárgyakat kell okvetlen az őrzárati beosztásba felvenni, amelyek akár közbiztonsági szempontból (iskolák, korezmák, csárdák, népesebb, gyakrabban látogatott gyanús helyek stb.) fontosak, akár nagyobb területek szemügyrevételét teszik lehetővé.

De nemcsak a tereptárgyak egymásközi távolsága határoztatik meg az őrzárati beosztásban, hanem minden esetben a felvett tereptárgyaknak és a szomszédos őrsöknek egyenes irányban az őrsállomástól való távolsága is.

Tudjuk, hogy az őrs körlete az őrstérképen színes irónnal be van rajzolva, ezen körletbe most berajzoljuk más színű irónnal az őrzáratokat és római számokkal is megszámozzuk, az egyes őrzáratokba felvett tereptárgyakat is pl. piros irónnal aláhúzzuk és ezzel aztán körletünk beosztási viszonyai állandóan szemléltetővé lesznek előttünk téve.

A csendőrnek ezen, így apró részekre felosztott őrskörletét, hogy egy találó közmondással éljek, úgy kell ismernie, mint saját tenyerét. Az ismerésnek odáig kell mennie, hogy az mintegy ösztönzerű, különösebb gondolkodás, fontolgatás nélküli megnyilvánulásban álljon. Tudni kell pontosan, hogy az őrskörlet 1—10 pont alatt felsorolt tereptárgyai, illetőleg geográfiai részei mely őrzáratokba esnek, azok az őrsállomástól és egymástól milyen távolságra vannak, mennyi idő alatt érhetők el így és úgy, mik az esetleg közbejövő akadályok, mi módon lehet azokat legyőzni, melyek a legtávolabbi pontok és mily távolságra (kilóméter) fekszenek a központtól, általában az a sok tudnivaló mely az 1—10. pontok alatt egy őrskörlet ismerését illetőleg felsorolva van, hogy oszlik meg őrzáratonként; tudni kell, hogy az egyes őrzáratokban hol vannak a kisebb és nagyobb pihenésre való helyek, őrzáratként mely tereptárgyaknál laknak a csendőr barátai (intelligens, jó módú, csendőrt szerető egyének) az ellenségei (szokásos büntettes, gyanús egyének, rendőri felügyelet alatt állók stb.) ez ismeret megszerzése már életbiztonság szempontjából is különösen fontos, mert a csendőr sokszor van olyan helyzetben, hogy tanyákon kikérdezéseket kell eszközölnie, vagy éppen gyors segítséget kell igénybe vennie. Tudni kell továbbá, hogy mely tereptárgyak népesebbek, melyeket és miért kell a csendőrnek óvatosabban megközelítenie és általában melyeket és miért ki-

vánatos gyakrabban felkeresni és alaposabban szemügyre venni, hány óra alatt portyázhatók le az egyes őrsjáratok, azok közül melyik a legkisebb és legnagyobb.

Egy lakásban melynek minden zegét-zugát, minden tárgyát és lakóját ismerem, behúnyt szemmel is baj nélkül tudok mozogni és cselekedni; — ugyanígy van az az őrskörlettel is, mert az eredményes, könnyed, veszély nélküli szolgálatteljesítésnek legfőbb követelménye a legrészletesebb helyi ismeret. Lakásom nem lehet előttem ismeretesebb, mint őrskörletem, mert ellenkező esetben az én őrskörletemnek igen rossz lakója vagyok, abban csak esetlek-botlok, bajt, zavart, kárt csinállok.

Cikkem legelején mondtam, hogy a jó csendőrnek őrskörletében éjjel-nappal úgy kell magát tájékoztatni tudnia, hogy a legrövidebb idő alatt a legközelebbi úton oda jusson, ahová rendeltetett, vagy a szolgálat érdeke megkívánja. Szinte követőleg tudol tollamra két idevágó és velem megtörtént eset ismertetése.

A háború egy idejében Csíkszeredán voltam szárnyparancsnok. Volt 12 oláh határszéli őrsom is, melyek az időben igen magas létszámmal rendkívül fontos határvédelmi szolgálatot teljesítettek. Ezen őrsöket az okból gyakran kellett szemlélnem. Egy késő tavaszi napon a kőkeri őrs megsejtelése után már féltizenhárom órakor úthra indultam, hogy a légvonalban csak 10—12 kilométerre levő lőbércei őrsöt még a sötétség beállta előtt elérhessem. Kisebb távolságról lévén szó, ez nem is lett volna nagy dolog, ha az 1300 méteres Baska havas utamba nem esett volna. Két csendőr jelentkezett, hogy ők az utat tökéletesen, minden viszonyok között, szóval behúnyt szemmel is ismerik. Kíséretnek és kalauznak magam mellé vettem őket és a jelzett időben megindultunk Lőbérce felé. 16 óra felé felkúszunk a Baska havasra, hol egyszerre cseppfolyós, tejszerű, sűrű köd vett bennünket körül, amelybe az intenzíven világító kézilámpáink sem bírtak még egy méteres távolságra sem bevilágítani. Mit írjam tovább, — a két csendőr teljesen elvesztette tájékozódási képességét. Vezetgettek össze-vissza, nem egyszer az oláh granicsárok puszkásvéi elé, csak igazán az ez esetben áldott ködnek köszönhetjük, hogy temetőkön nem a Baska havas lett. Végre is hóra rakott gallyakon lepihenve, meg kellett várunk a hajnalhasadást, mellyel a köd is némileg felszakadt. De még akkor is csak birkák bögése vezetett le a Vörösvíz mellé, melynek a magyar partján épült Lőbércei csendőrlaktanyát az esteli idő helyett reggeli 5—6 óra körül végre elértük.

Ezek a csendőrök komoly, értékes helyi ismerettel nem rendelkeztek. Pedig számtalanszor megtették és legkülönbözőbb időkben a Kőkeri és Lőbérce közötti erdei utat, de azt annyira még sem igyekeztek kiismerni, hogy az mintegy vérükbe átmenjen. A jelen esetben csak végtelen bosszúságot és indokolatlan fáradságot okoztak, de komolyabb esetben — háborús időkben — tudatlanságuk számtalan ember életébe kerülhetett volna és nagy horderejű bonyodalmakra adhatott volna okot.

Megérkezésem után persze a kászonalitzi őrsre kellett látnom, mert még aznap a kászonalitzi őrsre kellett beérkeznem. Ezen őrs a lőbércei őrshez persze

megint hegyen-völgyön, árkon-bokron át — körülbelül — 16 kilométerre fekszik.

Bármennyire siettem is, az est a lőbércei őrsön ért. Kalauznak és kísérőnek megint két önként ajánlkozó csendőrt választottam ki, kik jelentették, hogy legyen a napszak bármily sötét, az erdő bármily sűrű és szakadékos, ők még soha el nem tévedtek a megparancsolt legrövidebb úton baj nélkül okvetlenül elkalauzolnak. Biztam bennük és meg lehetősítettben felettébb rossz erdei utakon neki indultunk Kászonalitiznek.

Pár órai menet után megállt az előttem haladó járőr. Sűrű erdőben voltunk, én nem láttam semmit, csak balra éreztem egy tatóngó mélységet. A járőrvezető jelentette, hogy itt hegymászó botjainkra kell ülnünk és azokon a mélység alján csörgedező répási ásványvíz forráshoz kell lovagolnunk. A járőrvezető pár pillanat alatt a köves meredek oldalán le is porzott és felkiáltott, hogy jöhet a másik. Én voltam a második s jó vasas botom csakhamar lesegített a csendőr mellé. És miután a völgyben a répási forrásból magunkat felüdítettük, egy veszettül zúgó és rohanó patak partján megindultunk újra Kászonalitiz felé. A sötétség itt oly sűrű volt, hogy épséggel semmit sem láthattam. Csak úgy tudtam haladni, hogy a járőrvezető botját fogtam. A járőr persze nyugodtan és biztosan menetelt, még arra is jó előre figyelmeztetett, ha nagyobb kátyu vagy kő állta utunkat. A jelzett patakon is át kellett haladnunk, a hidat azonban az ár elvitte, de a csendőrök jól ismerték a gázlót, így ugyan jó vízesen, de mégis rendben 23 óra körül beérkeztünk az altizi őrsre.

Ennek a járőrnek igaza volt. Tökéletes helyi ismeretének a próbaúttal oly fényes bizonyítékát adta, melynek párját csak a magyar földművesek bámulatos tájékozódási képességében láttam.

Általános helyi ismeretek:

A csendőrnek azután általában tudni kell az őrskörlet földrajzi fekvését (a megye mely részén: középen, északi-déli stb.) és égtáját (észak, dél, kelet és nyugat) szerint mely idegen őrskörletekkel határos;

a területi nagyságát négyszög-kilométerekben és lakosainak számát, mindezekből az őrs rendszeresített létszáma után mennyi esik egy csendőrré;

az őrskörletben hány község van, azok közigazgatásilag mely szolgabírói járáshoz, bíróság mely kir. járásbíróshoz, kir. törvényszékhez és kir. táblához tartoznak;

vannak-e és mikor, mely községekben országos vásárok és azok milyen népesek szoktak lenni; heti vásár van-e, mely napokon és mely községekben;

bűnsük, községenként mikor tartatnak és milyen befolyással vannak azok a közbiztonságra;

a lakosság foglalkozás szerint hogyan oszlik fel (kereskedő, iparos és földműves);

leginkább mi a fő kereskedelmi cikk, pl. gabona, tojás, csirke stb.;

a földművelő nép mely gabonafélék vagy egyéb növények termelésével foglalkozik legfőképp, pl. buza, árpa, rozs, kukorica, vagy burgonya termelés, vagy esetleg szőlőművelés stb.;

általában milyenek az őrskörlet közbizton-

sági viszonyai, mely bűncselekmények szoktak leginkább előfordulni.

Ezzel a helyi ismeretek minéműségének ismertetését le is zárom. Bár elég hosszadalmas voltam, témámat korántsem merítettem ki, de ha a csendőr csak az itt írt ismereteket is megszerzi, helyi társadalmának már is igen hasznos, képzett jelentékeny tagja lesz, mint közbiztonsági közeg pedig szolgálatát kevesebb fáradsággal és mégis nagy haszonnal és jelentős eredményekkel fogja végezni.

Most pedig térjünk rá a kérdéses ismeretek második ágára:

II.

A személyi ismeretekre.

A személyi ismeret a helyi ismeret folyamán. Egyes dolgok megismerése maga után vonja ugyanis az azokkal összefüggő, azokban és azokon élő személyekkel való szakszerű foglalkozást, szóval a személyek megismerését is. A helyi ismerettel szoros kapcsolatban levő személyi ismeret az előbbivel együttesen adja meg azt a széleskörű, lokális de mégis általános tudást, mely a csendőr helyzetét a helyi társadalomban szerfelett megkönnyíti, de másrészt mint közbiztonsági közegnek a szolgálat teljesítésében oly könnyedséget és áttekinthetést nyújt, melyek ezen ismeretek nélkül úgyszólván el sem képzelhetők.

Kellő személyi ismerete akkor van a csendőrnek, ha ismeri elsősorban azokat, akik a közbiztonságra előnyös befolyást gyakorolnak, ilyenek azok, akik

1. közhivataluk vagy szolgálatuknál fogva a csendőrséggel és a lakossággal is állandóan érintkeznek, pl. a bíró, jegyző, pap, tanító, postamester, éjjeli őr, erdő-, mező-, gátőr stb.;

2. akik vagyoni helyzetüknél, társadalmi állásuknál vagy foglalkozásuknál fogva a lakosságra állandó befolyást gyakorolnak, ilyenek az 1. pont alattiak, továbbá a kereskedők, haszonbérlet, jobbmodú polgárok, földbirtokosok, gazdatisztek, bányá- és gyártulajdonosok stb.

Ha ismeri másodszorban azokat, akik a közbiztonságra veszélyesek, ezek

3. a rablás, gyilkosság, betöréses lopás, orgazdaság, gyújtogatás és más, az ember élete vagy vagyona ellen elkövetett súlyos bűncselekmények miatt büntetett egyének,

4. a rendőri felügyelet alatt álló egyének, vagy feltételeken szabadságot fejeznek,

5. a lakosság előtt közbiztonság szempontjából általában gyanúsak és megbízhatatlannak ismert egyének, habár büntetve még nem is voltak,

6. akiknek környezetében a kiskorúak erkölcsi nevelésnek vannak kitéve, valamint azok, kik zülésnek indultak,

7. a csavargók és rendes lakással és foglalkozással nem bíró egyének,

8. kóbor cigányok,

9. a rossz hírű korcsmák, lebuja, csapszékek vagy más kétes hírű helyiségek tulajdonosai, végül

10. a vadorzók és pásztorok (kondások, gulyások, csikósok, juhászok stb.).

Mint a helyi ismeretnél, úgy itt is az 1—10. pontok alatt tárgyalni fogalmakat fogom elsősorban ismertetni és ezzel kapcsolatban azt is letárgyalni, hogy az 1—10. pont alatti személyek alapos megismerése miért fontos és szükséges ahhoz, hogy a csendőr szolgálatát eredményesen betölteni képes legyen.

A 3—10. pont alatti személyekre vonatkozólag természetesen nem elég azokat csak személyesen ismerni, hanem igyekezni kell azok veszélyes jellemtulajdonságait, gonosz hajlamait, egyéni rossz szokásait, gyanús összeköttetéseit és anyagi helyzetüket úgy kiismerni, hogy pl. már az előforduló bűncselekmények esetén mint a családfő a gyermekei csínytevéseiből azok elkövetőjét, úgy a csendőr is az elkövetés módjából a bűncselekmény tettesét mintegy előre megjelölje tudja.

ad 1. és 2. Az ezen pontokban írt állásokat és állapotokat jelző fogalmak általánosan ismertek, azok bővebb definíciójára nem szorulnak.

Bevett szokás, hogy faluhelyen a csendőrt az intelligencia körébe számítják. Hivatása magas, állás szerű tekintélye nagy. A nép tisztelettel megismeri, a pap, jegyző, tanító, stb. szívesen paroláz és leül vele egy asztalhoz.

A csendőrnek tehát be kell bizonyítania, hogy méltó tud lenni e megtiszteltetésre. Mindenekelőtt tartsa első társadalmi kötelességének, hogy a falu előkelőségeinél magát mielőbb bemutassa. Ez törtenhetik privát látogatásokkal, de kint az őrskörletben járőrökdedések alkalmával is. Ezt a kíváncsiság összeköttetést megteremteni azonban nemcsak a társadalmi szabályok írják elő kötelezőleg, de a szolgálat legfőbb érdeke is. Ugyanis mint az ad 1—2. pont alatt már kifejtettem, ezen intelligens, jobbmodú egyének adják közbiztonsági ügyekben a legértékesebb útbiztatásokat és a legmegbízhatóbb híreket.

Ez egyének úgyszólván a saját személyük és vagyonuk biztonsága érdekében a csendőr természetes szövetségesei, ennél fogva a csendőrt pártolják, támogatják és különösen tanyákon járőrökdedések alkalmával előállott veszély esetén a legbiztosabb védelmet és segítséget nyújtják.

(Folytatjuk.)

Térjünk-e át az álló írásra?

Írta: Dr. VALLÓ JÓZSEF őrnagy.

Ma olyan időkben élünk, amikor a társadalom minden rétegében s a gazdasági és állami élet egész területén határozott törekvés észlelhető a meglévőnél jobb, praktikusabb és kellemesebb életfeltételek elérésére. Ez a tökéletesítés iránti törekvés legszembetűnőbbben a technika terén észlelhető, de a kultúra és civilizáció egyéb ágaiban is határozottan felismerhető a továbbfejlesztési igyekezet. Valóságos nemzetközi versenyfutás ez már, melynek célja a gazdasági és kulturális fölény elérése. A világháború győztes államai persze jobban állják ezen versenyt, mert erkölcsi és anyagi erőforrásaik birtokában vannak, de a legyőzött államok, erőforrásaik túlnyomó részét elvesztvén, csak nehezen tudnak lépést tartani. S még sem szabad a

küzdelmet feladnunk, mert ez erőtlenségünk nyílt beismerése lenne.

Nekünk, kik az anyagi erő kifejtés eszközeitől megfosztattunk, szellemi téren kell a verseny felvételét keresnünk, hogy szellemi fölényünk beigazolásával életképességünket dokumentáljuk. Ennek a szellemi expanciónak általánosnak, minden intézményünkre kiterjedőnek kell lennie s ebben a nemzeti munkában a csendőrségnek is részt kell vennie, mely a tisztí és legénységi oktatás terén eddig is megbecsülhetetlen kulturmunkát végzett. Haladjunk továbbra is ezen a csapáson s tegyünk meg minden lehető oktatási rendszerünk további fejlesztése érdekében.

E téren az utóbbi évek folyamán máris sok üdvös intézkedés történt, de azért van még elég alkotni, javítani való, megállapodásra tehát még ne gondoljunk. De hol kezdjük hát a továbbfejlesztést? Ott, ahol a szükség a legégetőbb s a siker a legkezeletesebb! Itt van mindjárt egyik fontos kérdésünk: az írásktatás tökéletesítésének kérdése, amely kiképzési ágban évek óta stagnálás észlelhető.

Tagozott elhelyezésünk mellett a hatóságokkal s az alá- és fölérendelt parancsnokságokkal való érintkezés nagyrészt írásbeli úton történik, mely tény egymagában is igazolja, hogy az írásktatás, illetve továbbképzés nálunk a legénységi kiképzés legsarkalatosabb problémáinak egyike.

Hogy állunk hát ezzel a kérdéssel? A próbacsendőri felvétel elengedhetetlen feltétele az írni és olvasni tudás. De ez nem sokat jelent. Legtöbb próbacsendőrünk oszupán a falusi elemi iskola 4 osztályát és ezt is 8–10 évvel belépése előtt végezte el. Ezen hosszú idő alatt inkább felejtett, semhogy hozzá pótolni volna az iskolában tanultakhoz, mivel a legtöbbször az időben már életfentartásáról kellett gondoskodnia. Végeredményben tehát a próbacsendőrök túlnyomó része csak gyengén és nehézkesen tud írni, mert hiszen a falusi gazdalogény, vagy a városi iparos segéd — akikből a próbacsendőrök zöme kikerül — évenként alig néhány órán át foglalkozik írással s így nélkülözi a kíváncsatos gyakorlottságot s a mindennapi nehéz munkában kezük is elnehezedik.

Azok, akik próbacsendőrök felvételével és oktatásával foglalkoznak, igen jól tudják, hogy nagy általánosságban milyen gyengék az első próbáírások. Pedig a csendőrnek 2–3 évi szolgálat után, mialatt járőrvezetővé lesz, folyékony kézírásra kell szert tennie. Ezt az íráskészséget a szolgálati évek folyamán tovább kell fejlesztenie, hogy az altiszt iskolai elvégzése után a felette kiterjedt őrsirodai ügyvitelt önállóan ellátni képes legyen. Hiszen nyilvánvaló, hogy a legszebb nyomozási eredmény is elhomályosodnék, ha az erről szóló feljelentést az átvevő hatóság elolvasni, vagy bizonyítékul felhasználni nem tudná.

Kétségtelen tehát, hogy az írásbeli érintkezésre utalt csendőrségi szolgálatban a legénységnek kézírásban való tökéletesítése elsőrangú továbbképzési feladat, mellyel minden rangú parancsnoknak a legbelsőbban kell foglalkoznia. De amilyen nagy jelentőségű ezen kérdés szolgálati szempontból, éppen olyan fontos ez az érdekelték egyéni boldo-

gulása szempontjából is. Tudnivaló, hogy folyékony, olvasható kézírás nélkül még egy közepes járőrvezető sem képzelhető el manapság, amikor a külszolgálatban elért eredményekről szóló fogalmazványokat a járőrvezető tartozik elkészíteni. Egyenesen nélkülözhetetlen pedig a folyékony, olvasható kézírás azoknál, akik a testületben hosszabb időt töltenek, vagy éppen magasabb rendfokozatot elérni óhajtanak. És vajjon a jó kézírásnak csak a tényleges szolgálatban veszi hasznát a csendőr? Gondoljunk csak arra, hogy mivel foglalkoznak a tényleges szolgálatról megvált csendőrök és altisztek! Legtöbbször az itteni szolgálat folyamán olyan fokú intelligenciára teszt szert, mely őt régi polgári foglalkozásánál magasabb, kényelmesebb életpályák elérésére képesíti. Ezen magasabbrendű életpályákra a használhatóság fokmérője megint csak a folyékony, olvasható kézírás. Látjuk tehát, hogy a legénység legegényebb érdeke itt a szolgálat érdekével teljesen összevág. Ez remélni engedi, hogy a legénység a felsőbbfokú írásktatásban való továbbképzésre vonatkozó törekvését — saját jól felfogott érdekében — a legmesszebbmenő buzgalom kifejtése által fogja támogatni.

Igy állván a dolog, e téren is könnyű lesz a fokozatos előhaladást biztosítani, csak meg kell találni a kiképzés, illetve a továbbképzés helyes módját.

A pedagógusok körében néhány évtized óta élénk tudományos vita folyik arról, vajjon az eddigi gyakorlatban volt úgynevezett dült, vagy kaligrafikus kézírás, vagy pedig az újabb időben főleg Angliában és Európa más nyugati államaiiban egyre jobban terjedő úgynevezett álló kézírás előnyösebb-e.

Lássuk az egyes írásmódok előnyeit és hátrányait egyenként:

Hazánkban nagy általánosságban három fő írásmód van alkalmazásban és pedig:

1. a jobbra dült írás,
2. a balra dült írás,
3. az álló írás.

Ad 1. A jobbra dült írás minálunk az általános írásmód, mert az iskolában kötelezőleg ezt tanítják.

Előnyei, hogy az úgynevezett kaligrafikus íráskövetelményei — melynél a felfelé haladó vonalak vékony hajszálvonalakként, a lefelé haladók vastagabb, úgynevezett árnyalt vonalakként íratnak — ezen írásmód mellett érvényesíthetők legkönnyebben. Esztétikai szempontból tehát — az iskola s a pedagógusok túlnyomó részének felfogása szerint — ez a legtökéletesebb írásmód. További előnye, hogy bármilyen testtartás mellett huzamosan gyakorolható s ezért legkevesebb fárasztó.

Hátránya: hogy a fejtartás a betűk jobbra való dülése dacára akaratlanul is balra billen, minek folytán a szemeknek az írólapról való távolsága nem egyforma, hanem a bal szem közelebb esik az írólaphoz, ami a két szem együttes látását előnytelenül befolyásolja s a távolabb álló jobb szemet megerőlteti. A felsőtest súlypontja a jobbkaron nyugszik, minek folytán a jobb váll felemelkedik, ami hosszas gyakorlatnál a törzs elferdítésére vezethet. A tojásdad alakú betűvetés megnehezül, mert a hajlott vonalak egyenlő hajlítása nehéz s emiatt az írásszögletesség, hegyesség válhat.

Ad 2. A balra dült írást nálunk kevesen használják. Lényegileg fordítottja ez a jobbra dült írásnak, amennyiben a betűk ennél balra dülnek.

Előnyei: a betűk szép, tojásdad alakúak, az írás jól olvasható. Hátránya: hogy a fejtartás ennél is balra billen, ami a két szem együtt látására hátrányos s a jobb szemet megerőlteti. Ez az írásmód egyúttal a legfárasztóbb is.

Ad 3. Az álló írás az előbbi kettő között a középutat követően, ezek előnyeit egyesíti. Életrevalósága mellett szól azon körülmény, hogy hivatalos támogatás nélkül, sőt az iskola ellenzése dacára erőteljesen terjed. A letompított végű angol íróttól — mint ezen írásmód eszköze — egyre nagyobb kelendőségnek örvend.

De lássuk előnyeit egyenként:

a) Az álló írás széthúzó lévén, a betűk hajlott vonalainak egyforma tojásdad hajlítása könnyebb, ezért az ilyen írás szebb és olvashatóbb.

b) az írólap alsó széle mindenkor párhuzamosan fekszik az írópad vagy íróasztal szélével, így ennek elferdülése könnyen megakadályozható. A dült írásnál az írólap ferdén fekvén, ennek véletlen elferdülését nehezen vesszük észre, pedig ennek az lehet a következménye, hogy az ez után írt sorok dültébbek lesznek.

c) Az álló írásnál a törzsnek előrehajlítása felesleges és tilos. A törzs tehát lehetőleg függőlegesen, természetes módon megfeszült izmokkal tartandó. A mell kidomborítandó. A két alkar egyformán, kétharmadrészával nyugszik az asztalon. A fej egyenes tartásban, a hátgerinc vonalában, mérsékeltén előre hajolva tartandó, hogy a két szem a toll hegyétől egyforma távolságban álljon s ez a távolság 30–30 cm-nél kisebb ne legyen. A toll hegye a test középvonalában mozog. Ez a testtartás legjobban megfelel a higiénikus követelményeknek. A betűk az írólap széléhez képest 90° alatt fekszenek, minek folytán a betűk összeszorítása vagy túlságos széthúzása könnyebben elkerülhető.

Hátrányai: hogy az írásnak ez a módja fárasztó s hogy hosszabb gyakorlatot, illetve fejlettebb írási készséget igényel.

Ennyi előnnyel szemben a fennforgó hátrányok elenyészően csekélyeknek látszanak, csak az a kérdés, hogy a gyakorlati kipróbálás minő eredményre vezetne. Az eszme mindenesetre életrevalónak mutatkozik s igen kíváncsatos, hogy az oktatást vezetőik ezzel a kérdéssel úgy elméletileg, mint a gyakorlatban is foglalkozzanak.

Az írásktatásnak régóta vajdó kérdése megoldás előtt áll! Gyűjtsük az erre vonatkozó adatokat, hogy ezen fontos kiképzési ágban a szolgálat érdekei mellett az alárendelték egyéni boldogulását is elősegíthessük.

Emlékezés.

A magyar királyi csendőrség immár negyvenhárom éves múltja tekinthet vissza. Intézmények életében negyvenhárom év nem hosszú idő, egy emberöltőnél alig nagyobb; mégis, úgy érezzük, hogy azok, akik a magyar csendőrséget életrekellették, Magyarország közbiztonságának és ezzel az ország kulturájának tör-

ténetében örök érdemeket szereztek és megérdemlik, hogy mi, az általuk életrekellett magyar királyi csendőrség tagjai is azok között legyünk, akik róluk megemlékeznek.

De azt hisszük, hogy a csendőrség felállításának egyes, általánosságban kevésbé ismert részletei — immár szinte történelmi távlatból tekintve — olvasóinkat egybő szempontokból is érdekelni fogják, azért az alábbiakban néhány szemelvényt közlünk a magyar királyi csendőrség felállításáról szóló 1881. évi III. t. c. parlamenti tárgyalása során elhangzott beszédekből.

„A közbiztonsági szolgálat szervezéséről” szóló törvényjavaslatot Tisza Kálmán miniszterelnök 1880. november 29-én nyújtotta be a képviselőháznak. Ugyanezen a napon nyújtotta be Szende Béla honvédelmi miniszter „A csendőrségi állomány kiegészítéséről” szóló törvényjavaslatát is. A képviselőház a törvényjavaslatok kinyomtatását és a közigazgatási, illetve véderő-bizottsághoz való utasítását rendelte el.

„A közbiztonsági szolgálat szervezéséről” szóló törvényjavaslatot a képviselőház 1881. évi január hó 17-én vette először érdemleges tárgyalás alá.

A javaslatnak meglehetősen erős ellenzéke volt. Eltekintve attól, hogy a kormánynak erős politikai ellenzékkel kellett számolnia, magában a kormánykörökben is sokan voltak, akik a m. kir. csendőrség felállításában a közbiztonsági szolgálat államosságát és ezzel a vármegyék autonómiájának súlyos megsértését látták, de eleve bizalmatlanok voltak a megszervezendő csendőrséggel szemben azért is, mert attól féltek, hogy az — katonai szervezettel fogva — nem lesz egyéb, mint ami a cs. kir. csendőrség volt, t. i. a közös hadügyminiszteriumnak egy exponense, amely lehetővé fogja tenni azt, hogy a bécsi hadügyminiszterium a csendőrség révén még az ország közbiztonsági és közigazgatási ügyeibe is beleszólást nyerjen.

Hogy ez az aggrály nem volt indokolt, azt az idő bebizonyította, de aki a közös hadsereggel szemben éppen azokban az években fennállott általános bizalmatlanságot és tartózkodást ismerte, az előtt érthetővé válik ez az idegenkedés, amivel a képviselők és a magyar nemzetnek egy nagy része is egy katonailag szervezendő és a közigazgatástól sok tekintetben független csendőrséggel szemben viseltetett. Innen magyarázható az is, hogy a törvényjavaslatot a képviselőház csak 12 szótöbbséggel fogadta el, holott a képviselők száma 411 volt.

A törvényjavaslat sorsát az a mélyreható külső tény döntötte el, amely az erdélyi és magyarországi közbiztonsági viszonyok között fennállott. Addig ugyanis, amíg Magyarországon a törvényhatóságok közbiztonsági közegei, a pandurok, a közbiztonsági szolgálat ellátására feljességgel köpteleneknek bizonyultak, Erdélyben az 1876-ban m. kir. csendőrséggé átszervezett csendőrség a hozzáfűzött várakozásoknak minden tekintetben fényesen megfelelt és a közrendet a legnehezebb viszonyok között is általános megelégedésre kifogástalanul fenntartotta. Ez mindenesetre olyan tény és érv volt, amelyet a különben fennálló aggrályok dacára sem lehetett megdönteni.

De most beszéljenek az 1881. évi képviselőházi napló lapjai:

330. országos ülés, 1881. január 17.

Elnök: Következik a napirend, vagyis a közbiztonsági szolgálat szervezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása. Azt hiszem, t. Ház, a bizottsági jelentés felolvasottnak méltóztatik tekinteni. (Helyeslés.) A jelentés felolvasottnak tekintetvén, az első szó az előadó urat illeti.

Péchy Jenő előadó: T. Ház! Midőn a közbiztonsági szolgálat szervezéséről szóló törvényjavaslatot, a közigazgatási bizottság nevében a szövegezés szerint elfogadás végett ajánlani szerencsém van, mint a bizottság előadója, kötelességemnek tartom röviden előadni azon indokokat, melyek a bizottságot a törvényjavaslat elfogadásánál s az azon tett módosításoknál vezérelték.

* A törvényjavaslat előzményeinek bővebb ismertetése ezen közlemény célját és keretét túlhaladná. Az érdeklődőknek ajánljuk Dr. Preszly Lőránd m. kir. csendőri őrnagy „A m. kir. csendőrség története 1881–1918.” című munkáját, amely a m. kir. csendőrség egész történetét kimerítő részletességgel tárgyalja.

Hogy jelen közbiztonsági állapotunk hiányos, az tagadhatatlan s mindenki által beismert tény s azt a számos esetek s panaszok, melyek a belügyminiszteriumhoz reform sürgetése végett időnkint felterjesztettek, kellőleg megvilágítják; s midőn e felterjesztések folytán a kormány a veszélyeztetve lévő személy- s vagyonbátorság biztosítását célzó s törvényjavaslatot beterjesztette, csak egy oly közóhajnak tett eleget, mely minden adózó polárnak kellet jogosan tölti el s melynek teljesülte nélkül állami életünk fejlődése folyton hiányos lenne.

A kormány az Erdélyben 18 év óta gyakorlatban lévő állami csendőrségi intézmény célszerűségéről és épen a nálunk tapasztalt hiányok pótlásának megfelelőségéről nemcsak köztudomásból, hanem közvetlen tapasztalatból is meggyőződve lévén, teljes okadatolással óhajtja az intézményt az egész országra kiterjeszteni s a közigazgatási bizottság meggyőződéséből hozzájárul az óhaj teljesülteséhez, midőn a szövegeben lévő törvényjavaslatot elfogadás végett a t. Háznak ajánlja.

Ha elemezni akarjuk jelen hiányos közbiztonsági állapotunknak okait s azzal szembeállítjuk az erdélyi csendőrség előnyeit, lehetetlen első tekintetre rá nem jönnünk a legfőbb okra, mely jelen szervezetünk fejelemtelenségében keresendő: de ez meglepő sem lehet, ha az erdélyi, katonai fegyelem alatt levő csendőrséggel szembeállítjuk a mi egyesek, alispán, szolgabíró által időközönként felfogadott s mondhatnám szolgaszámba eső közbiztonsági közegeinket, kiknél épen ezért sem a kellő képességet, sem a kellő ügybuzgóságot fel nem találjuk, de kikről viszont, épen említett szolgálattól kivánó ügybuzgalmat meg sem kívánhatunk.

Ezen segitendő, a törvényjavaslat szerint szervezendő állami csendőrség személyes ügyeit illetőleg a honvédelmi miniszterium s így katonai fegyelem alatt álland, míg a közbiztonsági teendőkre nézve továbbra is a belügyminiszterium, illetőleg a közigazgatási hatóságok alá helyeztetik.

Nem hagyhatom említés nélkül a bizottság véleményét a törvényjavaslat azon intézkedésére nézve sem, miszerint a szervezendő csendőrség, fegyelmi és bűnügyekben a m. kir. honvéd bíróságok alá tartozand. Harsúlvozza lett már a bizottságban azon óhaj, hogy bűnügyekben a csendőrség polgári törvénykezelés alá helyezessék, azonban tekintve annak katonai rendszert, mindaddig, míg egy mindnyájunk által óhajtott törvény a katonai bűnügyeket polgári törvénykezelés alá nem helyezi, mely esetben az a csendőrségre is ki fog terjesztetni, szükségesnek tartja a bizottság annak a törvényjavaslat értelmezési meghagyását.

Ami már most a törvényjavaslat pénzügyi oldalát illeti, a t. Háztájtásához képest azt a pénzügyi bizottság is megvárta s a beterjesztett jelentés szerint változatlanul elfogadta.

T. Házt! Nem ringatom magam olyan ábrándban, hogy a törvényjavaslat egyhangúlag, minden ellenzés nélkül elfogadtatik; tudom, meg fog az támadtatni, mint amely ismét a megyei önkormányzat csonkítását célozza, de midőn e téreni csonkítás már az 1870. XLI. t. c. által megerősített, mely a csendőrségek választását eltörölve, azoknak kinevezését főispánokra s így már kormányközégre ruházta, e törvényjavaslat már nem képezhet önkormányzati csonkítást, ha csak annak nem veszik a nandnyok vagy csendőrségek az alispán, vagy szolgabíró, esetleg csendőrség által történt felfogadásának megszüntetését, vagy megszüntetést azon házmányos csendőrségi funkciókat, mely a főispáni installációnál a főispánnak székestőli feladatában állott; az ország polgársága mind e csonkítást szívesen eltűri, ha annak árán rendezett s szemlélt és vagyonát biztosító orgánnummal láttatik el, legyen annak neve állami rendőrség, vagy csendőrség. E véleményem mellett bizonyít az is, hogy míg — mint a néda mutatja — minden a polgároknak sérelmesnek vélt reformkezdeményezés ellen sikerült az ellenzéki agitációnak a vidéken viszonyt keltetni, tudommal, bár az ellenzéki lapok vidéki felszólalásait figyelemmel kísérem s bár az agie arra a törvényjavaslat alkalmából is megadott, az ellen vidékről semmi felszólalást nem olvaslam; s mit következtek én ebből azt,

hogy az országban köztudat jelen közbiztonsági szervezetünk hiányossága s az azon segiteni célzó törvényjavaslat szívesen fogadtatik.

Hangzatos vezércikkben támadták meg pedig az ellenzéki lapok e törvényjavaslatot, mint mely által rendőrállamú leszünk, mely mint katonai intézmény külön státust is statu fog képezni, hogy Erdély Uniója után az örömmünkben ott feledtet zsandőrség asszimilál minket s b. ugyan kérdem az erdélyi ellenzéki urakat, nem itt a házban, hanem az otthon levőket, van-e kedvük cserélni a mi közbiztonsági állapotunkkal? s csendőrség-intézményeket bajlandók-e az asszimilálás kedvéért, a mi jelen pandur-szervezetünkkel ugyanazonosítani? En nem tartozom azok közé, kik fekete szemüvegen nézve, közbiztonsági állapotunkat ázsiaiának tartják, de tisztelet a kivételeknek, nyíltan kimondhatom, hogy az hiányos, hogy az jelen szervezetében fenn nem tartható, hogy az, állami fejlődésünkkel párhuzamban reformalandó.

Az a polgár, ki véres verejékével szerzett módon adózik az állam fenntartásáért, melán megkövetelheti, hogy szerzeménye és saját személyének biztonságát viszont az állam által biztosíttassék.

Atámom a törvényjavaslat elfogadását. (Helyeslés jóbbsfélől.)

Szederkényi Nándor: T. Házt! Azt vártam volna, hogy a t. előadó úr a törvényjavaslatot először is megismerteti a maga valódiságában; midőn ezt nem tette, én röviden be fogom mutatni. Ezen törvényjavaslat nem céloz egyebet, mint azt, hogy Magyarországon a közbiztonság a kormányzás és annak egyik kiegészítő ága, a közrendészet elvonattatván a politikai polgári kormányzat köréből, a katonai, hadi státus körébe tártassék át. Ezt foglalja magában ezen törvényjavaslat, mert midőn a közbiztonsági szolgálat szervezése, a katonai államok, a katonai státus egyik osztályává tételük, nevezetve az csendőrségi állományok: épen úgy, amint van lovassági állomány, azt hiszem, ez kétségekívül nem egyéb, minthogy csendőrségek a katonai abszolút államok módjára és a rendőri állam bevezetésének első fejezetéül áttéssék a katonai, a hadi hatalom birtokába.

Mindezekelőtt bátor vagyok ezen ügynek történeti előzményeire vetni egy pillantást. (Hallink! Hallink!) Már a t. előadó úr említette, hogy Magyarországon több oldalról többrendbeli panasz emeltetett aziránt, hogy rendőrségi ügyünket rendeznünk, szerveznünk kell. En azt megengedem, hogy midőn a megyék szervezkedtek, de később is a megyék kebelében szervezkedés szüksége mindig élénken nyilatkozott. Meg is kísértették a megyék ezt saját keretükben véghez vinni, de mit tehettek, amidőn csak azért is, hogy mikor már a rablók hátultöltő fegyverekkel támadtak és a rendőrség közegei még mindig előltöltő fegyverekkel működtek, csak azért is, hogy ezekkel szemben egyenlő fegyver nyeressék, egy pár év kellett, míg a miniszteriumtól úgy az engedély, mint a szükséges költség megérkezett.

Ez az oka annak, hogy panaszok emelkedtek itt-ott. Ha Bulgáriában ma ily katonai institutót szerveznek a közbiztonsági szolgálatra; ha Oroszországban, vagy Törökországban történik ez, annak lehet értelme, ha Irlandban ily rendkívüli intézményhez folyamodnak, annak is lehet értelme. De Magyarországon, amely évszázadokon át megszokta az alkotmányos önkormányzat élvezetét, soha sem fogják ez intézményt meghonosítani, soha sem fogják a magyar nép előtt ez intézményt tűrhetővé tenni. Utálnak önként Erdélyre, amint utalt a t. előadó úr is, mondván, hogy ime Erdélyben minő állapotokat teremtet az. De arra figyelmeztetem a t. előadó urat, hogy jó lesz egy kisé az erdélyi viszonyok statisztikai kimutatásaiba is bele tekinteni. Az erdélyieknek a morális állapot — legyen az é dicseretükre mondva — évek, évtizedek, sőt évszázadokon át mindig a legpéldásabb volt és én azt kérdem, hogy ha Erdélyben a bűnügyi statisztika ma nem mutatja halmozottan a maga rémeit; az talán az ott fennálló zsandárság dicseretére szolgál Erdélyben, ha a Magyarországhoz hasonló rendőrség működött volna is, ezen állapotok ugyanazok maradtak volna. Ne úgy állítsa fel a t. előadó úr a kérdést, hogy kérdezzük meg az erdélyieket, vajjon ők a maguk zsandárságát, a mi,

általam is ismertetett, sok tekintetben hibás és némely helyen igen rossz rendőrségi intézményünkkel kívánják-e felcserélni; hanem azon kérdést intézem az erdélyi képviselő urakhoz: kívánják-e ők, hogy rendőrségük a katonai státusnak kiegészítő része legyen?

Mit kíván az alkotmányosság? Egyenlőséget, egyenlőséget. És milyen institutót hoznak be? Olyant, amely ezen jogegyenlőséget a közélet minden ágába mélyen lenyúló institutióktól megtagadja. Azon rendőrségi közegek, melyek e törvényjavaslat szerint fognak behozatni, kívül állanak a polgári körök határán; nekik kivételes, rendkívüli katonai bíróságuk vannak. És most t. Ház, bátor vagyok figyelmezőbe ajánlani a közélet szempontjából, hogy példának okáért nézzék majd meg azon eseteket, midőn azon rendőri, azon zsandár majd a bűntető törvények elé kell, hogy állítsák, akár komplikált bűntársak nyomán, akár más bűnvádi esetről. A zsandár az illető tolvajt majd be fogja kíséni a maga bíróságához és ez el fog bánni vele a törvények szerint; a komplikált bűntárs, a zsandár fel fog hozatni Budapestre, vagy azon kerületnek központjára; azon vidék sohasem tudja többé, mi történik azzal; azon vidék azt hiszi és azt fogja himni, hogy hiszen a zsandárral majd elbánnak a maga módja szerint, mert hiába annak ura katoná, ez pedig más szemmel nézi az ily dolgokat. Majd azt fogja mondani erre a t. belügyminiszter úr, hogy hiszen a katonai törvények szigorúak, és meglehet, még szigorúbban fognak büntetni bűnvádi esetekben az illető bűnösök, mintha közönséges polgári törvények által büntetnének. Hát én megengedem, de már engedelmet kérek, azt magyarázzam meg nekem a t. belügyminiszter úr, hogy milyen egyszerű esemény fog az majd lenni, midőn a törvényszék pl. x-y. helyen bevégezzen a maga bűnvádi eljárását, az iratokat csomagba teszi, fel fogja küldeni Budára, hogy az ott letartóztatott zsandár felett tartsa meg a közkatona, káplár, strázsamester és hadnagyokból összeülő bíróság által az ítéletet. Most elő fog jönni a komplikációnál fogva az az eset, hogy tanukihallgatások, szembesítések kellenek s most tessék megengedni a komplikált eljárást! vagy a tanuknak kell feljönni Budára, vagy az illető zsandárt fogják leküldeni a tanukihallgatás végett. Végre aztán zárt körben az illető katonai hatóság meg fogja hozni az ítéletet s nagy dicseretére a katonai hatóságnak, ki fogja azt hirdetni trombitaszóval, nyitott ablaknál, amit senki sem hall és amiről senki sem fog tudni semmit.

Igaz, azt mondják, a honvédelmi miniszterium alá fog rendeltetni a csendőrségi állomány. De — legyünk tisztában — a honvédelmi miniszterium egyszerűen a bécsi hadügyminiszterium expoziturája. (Ugy van! a szélső balon.) Ezt ugyan tagadni fogják, de t. miniszter urak, önközök között, mint a régi augurok, neveit fognak. Ezt önközök épen oly jól tudják, mint mások, kik e dologban néha-néha, innen-onnan értesülést nyernek. És így mi történik? Rendőrségi közbiztonsági szolgálatunk a bécsi hadügyminiszteriumtól tétetik függővé.

E készülő rendszer a katonai abszolút hatalom terjesztése. A rendőri államnak megteremtése. Ezt a törvényjavaslatot még a részletes tárgyalás alapjául sem fogadhatom el. (Élénk helyeslés a szélső balon.)

Tisza Kálmán miniszterelnök: T. Házt! Nincsen és nem is lehet szándékomban mindazokra kitérni, amelyekre a törvényjavaslat tárgyalásának alkalmából elmélkedéseiben a képviselő úr kitért. Azonban van egy-két dolog, amelyre reflektálni kötelességemnek tartom.

A képviselő úr azt mondja — szeretném szavait idézni — hogy ezen intézmény behozatala által kifordulunk az alkotmányból, hogy Európa grúnyjává tesszük magunkat; azt mondja, ha ilyet Oroszország vagy Törökország csinál, azt érti, de ez alkotmányos államban nem lehet.

No hát t. képviselő úr, én nem tudom, hogy a francia köztársaság alkotmányos állam-e. En úgy tudom, hogy az. De a szervezett Gensd'armeria és pedig katonailag szervezett és pedig a polgári hatóság alá sokkal kevésbé helyeztet mint ez, az létezik benne. Semmi esetre sem lehet tehát alkotmányellenes, vagy olyan, ami által Európa grúnyjává tesszük ki magunkat.

kat, egy oly intézmény behozatala, amely köztársaságban, a világ egyik legműveltebb népénél fenn áll. Ily állítások tehát, ismétlem, csakugyan nem védelmezhetők.

A másik, amit meg akarok jegyezni, csak azért teszem, mert oly kár, melynek tagjai itt nem szólhatnak. A képviselő úr azt mondja: ha van hiba a mostani rendőrségnél, az épen ottan fekszik, hogy a csendőrhadnagyok kinevezése a főispánoknak adatott, kik nem a képzettséget, becsületességet nézték, hanem korteseket kerestek. (Igaz! Ugy van! a baloldalon).

A t. képviselő urak erre azt mondják, hogy igaz. Hát először gondolják meg, ha azt tartják, hogy igaz, ezzel mit mondtak. Nem csak a főispánokat rótták meg, hanem — ha igaz, hogy a főispánok nem a szakképzettséget és becsületességet, hanem csak a korteseket nézték csak, miután valamennyit az országban a főispánok nevezik ki, ez által tehát nem csak a főispánokra, de a csendőrhadnagyok összes testületére mondták ki ez a megbélyegző ítéletet. Ez ellen, a logika szabályai szerint, bajos lesz tiltakozni.

A t. képviselő úr azt is mondja, hogy Erdélyből nem lehet tanulni; hogy ha Erdélyben jobbak a közbiztonsági viszonyok, annak semmi esetre az ott létező csendőrség az oka, mert Erdélyben ezek a viszonyok mindig jobbak voltak.

(Folytatjuk.)

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

Egy besurranó tolvaj elfogása.

Irta: SZABÓ ISTVÁN L., 3. oszt. tiszthelyettes.

A tolvajok egyik legvakmerőbb fajtája az úgynevezett „besurranó“ tolvaj.

A „besurranás“ abból áll, hogy a tolvaj valamilyen ürügy alatt a nyitott lakásba behatol és ha az előszobában vagy esetleg magában a lakásban is, senkit sem talál, hamarosan összeszedi mindazt az értéket, ami kezéiggyébe esik és tovább áll velük. Ezek a tolvajok rendszerint az előszobákban őrizetlenül lógó ruhaneműket szokták elemelni, de ha különös alkalom adódik rá, a szobákat is felkutatják, ha azokban értékesebb zsákmányra van kilátásuk.

A besurranó tolvajnak nagy bátorságra, hidegvérre és főleg gyors feltaláló képességre van szüksége, mert a lopást sokszor ismeretlen lakásban és ismeretlen viszonyok között követi el és így minden pillanatban el kell lennie készülve arra, hogy tettenérik vagy legalább is ottartózkodásának okát megkérdezik. Az ürüggyel természetesen azonnal készen kell lennie, nehogy gyanússá váljék. Ezért a besurranó tolvajok vagy különféle ügynököknek adják ki magukat, vagy pedig olyan lakásokban próbálnak szerencsét, ahol különben is sok idegen ember szokott megfordulni, pl. orvosok, ügyvédek lakásán.

Ilyen helyeken, ha a keresett nincs otthon, a várakozót rendszerint bevezetik az irodába és magára hagyják. A többi aztán már egy pillanat műve. Az elemelhetők elemelése után az idegen természetesen megünja a várást és eltávozik azzal, hogy majd délután vagy holnap visszajön. Persze, várhatják.

A besurranó tolvajnak nagyon fontos, hogy maga iránt bizalmat tudjon keltetni. Gyanús kiné-

* A csendőrségekben némely vidéken csendőrhadnagyoknak nevezték. Szörk.

zésű, toprongyos alaknak senki sem fogja elhinni, hogy semmi rosszban nem jár, azért a besurranó tolvaj legtöbbször a tolvajvilág intelligenciájából kerül ki, modora meggyerő, fellépése biztos, ruházata elegáns, úgy, hogy a lopás felfedezésekor mindenkire gyanakszanak, csak éppen reá nem.

Két héttel ezelőtt Budapesten elfogtak egy veszedelmes besurranót, aki az úri társaságban nagy szerepet játszott, mindenki korrekt úriembernek tartotta, annyira, hogy lovagias ügyei is akadtak s a végén kisült, hogy a szellemesen társalgó zsurlú, a mamák és leányok vetélkedésének tárgya, a hírhedt krakéler éppen olyan hírhedt — besurranó tolvaj is. Nem volt úriház, ahonnan — ha ott csak egyszer is megfordult — valamit el nem emelt volna anélkül, hogy valaki őt a legtávolabbról is gyanúsítani merne volna. Így is, egyedül a véletlenül mulott, hogy leleplezték.

A besurranó lopások nyomozását két körülmény rendkívül megnehezíti. Az egyik az, hogy a lopást rendszerint csak későn, napok múlva veszik észre és így az elkövetés idejére nézve pontos felvilágosítást legtöbbször nem tudnak adni. Az ékszereit, ruhaneműjét, elrejtett pénzét stb. senki sem szokta naponta számbavenni és ezért az ember rendszerint csak akkor jön reá, hogy az ékszere vagy bundája stb. hiányzik, amikor szüksége van reá és nem találja. Hogy azonban az mikor veszett el, azt senki sem tudja megmondani.

A nyomozást megnehezítik másik körülmény az, hogy a besurranó lopást nagyon nehéz a házi lopástól megkülönböztetni, mert a helyszíni szemle alkalmával az ember azt a benyomást nyeri, hogy a tettes a helyi viszonyokkal ismerős volt (ami különben kizárva nincs is), akkor pedig az ember a tolvait természetesen először a házában keresi s addig az igazi tolvaj egérutat nyer.

Mindenesetre ajánlatos lakásban elkövetett lopásnál néhány napra visszamenőleg az ott megfordult ismeretlen egyéneket számbavenni és a nyomozást ebbe az irányba is kiterjeszteni. Ajánlatos a besurranással gyanúsított egyének pontos szemléleírását az Országos Bünyüvi Nyilvántartó Hivatallal is közölni, ahol a „hivatásos“ besurranókat nyilvántartják. Megjegyzem különben, hogy faluhelyen a besurranó tolvaj sokkal ritkább, mint a városokban. Ez természetes is, mert faluhelyen nem tud olyan gyorsan és olyan feltűnés nélkül elillanni, mint a város tömkelegében. Ha a lopás a csendőrnek azonnal tudomására jut, no meg ha egy kicsit a szerencse is segít, a besurranó tolvaj is kézrekerülhet, amint azt a következő eset bizonyítja:

Ez év május 2-án 15 óra táiban megjelent a csongrádi őrsön dr. Marton Jenő nyugállományú alezredes orvos és feldúlt arccal, izgatottan közölte, hogy egyik lakószobájának zárt ruhaszekrényéből a saiat és neje összes ékszerei: órák, aranyláncok, gyűrűk, fülbevalók, karperecek, nyakak stb. ismeretlen módon elvesztek. A kár körülbelül két-százmillió korona. A káros annyira izgatott volt, hogy az eltűnés körülményeire, különösen pedig annak idejére nézve semmiféle bővebb felvilágosítást nem tudott adni.

Távollevő őrsparancsnokom helyett az őrsparancsnok-helyettes az ügy nyomozására engem

vezényelt ki Bodré József csendőrrel. Nyomban felszereltünk és a sértett lakására siettünk.

Sértett lakása három, egymásba nyíló szobából állott, az egyik szoba ajtaja folyosóra nyílt. A középső szobában volt a szekrény, amelyből az ékszerek eltűntek. Ennek a szekrénynek a kulcsa rendszeren a szomszédos szobában, egy kis asztalkán állott, a lopás felfedezése alkalmával azonban a szekrényben volt. Epen ez a körülmény is keltette fel sértett nejeének gyanúját, mert a kulcsot sohasem szokta a szekrényben hagyni. Egyébként sem a szekrényben, sem a szobában nem lehetett semmiféle nyomot felfedezni.

Kérdésemre, hogy az ékszereket mikor látták utoljára, sértett neje előadta, hogy körülbelül 5—6 nap előtt, de nem volt bizonyos benne, hogy nem régebben-e?

Először a cselédség szerepét kívántam tisztázni, mert a cselédek a helyi viszonyokkal ismerősök voltak és tudták azt, hogy az ékszerek és a szekrény kulcsa hol állanak. Az igazat megvallva azonban, ezen a nyomon nem sok eredményt reméltem, mert a sértett cselédei kifogástalan magaviseletűek és hírnevűek voltak, sértettnél már huzamos idő óta szolgáltak, nem volt tehát valószínű, hogy a lopást ők valamelyikük követte volna el, annál kevésbé, mert ha a tettes a helyi viszonyokkal ismerős lett volna, a kulcsot bizonyára nem hagyta volna a szekrény zárjában és nem hívta volna föl ezzel magára a figyelmet.

Megmaradt tehát a másik feltevés, hogy t. i. a tettes idegen volt. Az pedig — orvosról lévén szó — volt elég.

Felkértem a sértettet, hogy gondolkozzék és sorolja fel nekem azokat az idegen egyéneket, akik az utolsó 5—6 nap alatt lakásában megfordultak. A sértett pácienseinek túlnyomó része ugyanis Csongrádból került ki, kiket az orvos úr személyesen ismert, nem volt tehát valószínű, hogy a lopást azok valamelyike követte volna el, így tehát első sorban az idegen, ismeretlen vendégek érdekeltek.

Sértett neje elősorolt négy ilyen beteget, a részletekből azonban láttam, hogy ezek egyike sem lehetett a tettes, mert a lakásban egy pillanatig sem voltak egyedül s őket a sértett — otthon lévén — azonnal fogadta. Ezután megemléstettek egy ötödik beteget is, aki éppen aznap 12—13 óra között járt ott. Erre nézve előadta sértett neje, hogy aznap 12—13 óra között, amint az udvarról a folyosóra lépett, a folyosóra nyíló szobaajtóban egy előtte ismeretlen, középmagas termetű, szőkehajú, szürke felöltős és gumitalpú cipős, elegáns megjelenésű férfit látott, aki a férje után kérdezősködött. Ő közölte az ismeretlennel, hogy a férje néhány pere múlva itthon lesz, ha ideje van, foglaljon helyet és várja meg. Az idegen a sértettet tévleg bevárta, vele a szemét megvizsgáltatta és azután eltávozott.

Kérdésemre, hogy az idegen szemének volt-e valami baja, a sértett azt válaszolta, hogy semmi baja sem volt.

Miután az idegen eltávozása óta még alig mulott el három óra, az első vonat pedig Kiskunfélegyháza felé 17 órakor indult, reményem volt reá, hogy az ismeretlent, kire a gyanu leginkább eshe

tett, kézre tudom keríteni. Azonnal intézkedtem tehát, hogy a lopásról a szomszédos őrsök tudomást szerezzenek, mi pedig azonnal elmentünk a Magyar Király szállodába, ahova a Csongrádon megforduló idegenek általában szállani szoktak s ott megtudtuk, hogy egy, az adott személyleírásnak megfelelő idegen ott 1/21 órakor szobát bérelt, de már 1/216 órakor eltávozott. Kezében mindössze egy kis taska volt, ügynöknek látszott.

Bizonyos volt, hogy az idegen — ha ő volt a tettes — igyekezni fog a legelső, vagyis a 17 órai vonattal kerekedni oldani, számítva arra, hogy tettét még nem fedezték fel. Ezért a Magyar Király szállodából a vasútállomásra siettünk. A vasútállomáson az ügyet az éppen ott jelen volt járásparancsnok helyettesemnek és őrsparancsnokomnak jelentettem és a vasútügyeletessel is közöltem, mire a közönség között szétoszlottunk és az utasokat kezdtük figyelni.

Kis vártatva megjelent az utasok között egy ügynökformájú „úr“, akire a kapott személyleírás pontosan ráillett. Kezében egy kis kézitáska volt és elkezdett az állomás egész hosszúságában a sinek mellett egész nyugodtan le és fel sétálni. Mi figyeltük, de magatartásában semmi különös nem vetünk észre. Mikor már háromszor-négyszer elsétált az állomás előtt, a vasútügyeleti szolgálatban állott Balonyi Pál 3. oszt. tiszt helyettes kérdőleg reám nézett, hogy ez lehet-e a keresett ember? Igenlő huncyorításomra hozzálépett és felkérte, hogy legyen szíves néhány szóra vele az irodába bemenni. Igazoltatni akarta, de nem akart ezzel az utazóközönség között feltűnést kelteni.

Erre az idegen elkezdett méltatlankodni. Hogy ő ezt a molesztálást kikéri magának, ez mégis csak dicsőnőség, hogy békés utasokat így megtámadnak, majd elégtelt szerez ő magának, közvetlenül a miniszteriumnál fogja Balonyit feljelenteni stb. Közben mindig hangosabb és hangosabb lett, az utazóközönség figyelmét mind jobban magára vonta úgy, hogy körülötte már egy kis csődület is keletkezett. Látván azonban, hogy Balonyi tiszt helyettes a fenyegetésektől egy cseppet sem ijedt meg és nem tágit, a zsebébe nyúlt, irattárcáját elővette és abban igazoló okmányait kezdte keresgélteni. Közben az embergyűrűben észrevétlenül a háta mögé állottam s mikor a tárcáját kivette és abban okmányait keresgélte, hátulról a tárcájába belenéztem. Amint a tárcájában levő különféle iratokat forgatta, az egyikről a szemembe villant a váci országos fegyintézet elbocsátó igazolványa. Ekkor én is előléptem, közrefogtuk és minden további teketória nélkül bevittük az állomás irodájába.

Itt megállapítást nyert, hogy emberünk Blitz Márton budapesti zsidó, állítólagos ügynök, aki a váci fegyintézetből büntetésének letöltése után folyó év március 24-én helyezettett szabadlábra. A lopásról természetesen nem akart tudni, sőt továbbra is állhatatosan és fennhangon tiltakozott igazoltatása ellen. Átvizsgáltuk a táskáját is: semmi gyanusát nem találtunk benne.

Ebben a pillanatban beléptek a vasúti irodába D. Nagy József 1. oszt. tiszt helyettes járásparancsnok helyettes és Purgely József 2. oszt. tiszt helyettes őrsparancsnok urak és egy zsebkendőbe kövebehozták — az ellopott ékszereket.

Akkor ugyanis, amikor mi Blitz Mártont igazolásra szólítottuk és a vasúti irodába bekisértük, a tiszt helyettes urak — szolgálaton kívül — szintén a vasútállomáson tartózkodtak. Tudták azt, hogy a gyanúsított, ha megessze, hogy figyeljük, a bunjeleket magától eldobta, vagy eirejtette s ezért alaposan utkutattak az állomásnak azt a részét, ahol valamit egyáltalában el lehetett rejteni. Különösen az állomásépület folytatásaként húzódó elősövenyt vizsgálták át alaposan és eredménnyel, mert a sövényben megtaláltak a zsebkendőbe kötött ékszereket. A zsebkendőben B. M. monogramja volt.

Az ékszerek teljesen össze voltak törve és hiányzott közülök egy antik arany női karperec és egy zomancozott feuelő arany női óra, de volt a zsebkendőben az ékszereken felül még 7 darab 10 frankos arany is. Blitz Márton hamarosan belátta, hogy a tagadás hiabavaló.

Bekisértük az őrsre, ahol kikérdezése során a lopást beismerte és részletesen elmondotta, hogy azt hogyan követte el.

Csongrádra Budapestről egyenesen azzal a szándékkal utazott le, hogy kedvező alkalom esetén besurranó lopásokat fog elkövetni. Kiszemelte magának a sértettet s előre elhatározta, hogy ha esetleg valakivel találkozik és kifogásra lesz szüksége, a szemét fogja megvizsgáltatni. Mintán a zart folyosón senkivel sem találkozott, a nyitott ajtón a középső szobába, majd onnan a szomszéd szobába ment anélkül, hogy valaki ott lett volna. A harmadik szobában a kis asztalon egy csomó kulcsot talált s azokat elkezdte a szomszéd szobában levő szekrény zárjába próbálgatni, míg végre az egyik kulccsal sikerült a szekrényt kinyitnia. Rövid keresgélés után ráakadt az ékszerekre, amelyeket gyorsan a táskájába rakott. Ebben a pillanatban nyílt a folyosó ajtaja s ezért a gyanúsított a szekrényt hirtelen bezárta, de annyi ideje már nem volt, hogy a kulcsot kivegye és a helyére visszategye. Mire a sértettnak az udvarról bejött neje a szobába ért, akkorra már a gyanúsított is az ajtóban állott és ártatlan arccal, természetes hangon tudakozódott az orvos úr után. A sértettet azután meg is várta és — táskájában az ékszerekkel — vele a szemét meg is vizsgáltatta. Innen a Magyar Király szállóba ment, szobát bérelt s ott az ékszereket azonnal összetörte, mert így jobban lehetett volna értékesítenie. A hiányzó karperecet és női órát az illemhelybe bedobta, mert azokat értékteleneknek tartotta.

A szállodából jó korán a vasútállomásra ment, ahol — gondolva arra, hogy esetleg mégis gyanúsíthatják — az ékszereket az elősövénybe elrejtette és azután az állomásépületből eltávozott, majd egy negyedóra múlva az ékszerek nélkül visszajött, mintha csak akkor érkezett volna ki az állomásra. Szándéka az volt, hogy ha semmi akadály nem lesz, az ékszereket a vonat indulása előtti zürzavarban kiszedi és elutazik, ha pedig nem volna „tiszt a levegő“, akkor elutazik és a jól elrejtett ékszerekért másnap — megfelelően átlöltözve — visszatér.

A 7 darab tízfrankos aranyra vonatkozólag beismerte a gyanúsított, hogy azokat — szintén besurranás útján — egy, a nagytemplommal szem-

ben levő lakásból lopta, ahova borvásárlás ürügye alatt ment be. A lakás tulajdonosa, özv. Deák Imréné el sem akarta nekem hinni, hogy az aranyait ellopták, amíg aztán maga is meg nem győződött róla. Elmondta, hogy az aranyait már jó fél éve nem nézte meg és bizonyára nem nézte volna meg még egy fél év múlva jött volna hozzánk azzal, hogy elveszték.

A még hiányzó ékszereket az illetékhelyben megkerestettük és megtaláltuk.

Az Országos Bünyügyi Nyilvántartó Hivatal útján megállapítást nyert, hogy Blitz Márton hat ízben volt különféle büntetéselemek miatt büntetve, négy álnévet is használt és „hivatásos” besurranó. Most majd egy kicsit kipihen magát.

Jó szerencsét!

Irt: BARÉNYI FERENCZ őrnagy.

Sineken gördülő vasajtó dübörögve nyílik meg a fekete scrog előtt. Imbolygó lángú lámpáikat lóbálva szapora léptekkel vonulnak be a felvonó előterébe, hova a tátongó sötétből hűvös levegő bulámszik fel, hidegen megosapkodva a felhevült arckat. Kopott Krisztus-kép előtt térdreborulnak; ősz bányász rekedt hangon imádkozik, a többiek szárazon, egyhanguan ismétlik az imádságot: „Miatyánk Isten...”. Az Amen után egy hangga forr össze a reménnyel, esdással felcsendülő: „Jó szerencsét!” Felállanak s négyesével beszállnak a felvonó nyitott fülkéjébe; mihelyt egy fülke megtelt, eggyel lejjebb ereszkedik a felvonó s megint négyen szállnak a következő kalickába. Minden fülkében párosával állnak az emberek egymással szemben s türelmesen, szótlanságban várják, hogy meginduljon velük a villanyos felvonó lefelé.

Mikor már valamennyien beszálltak, a bányamester jelt ad az indításra, tompán, fojtottan hangzik a fülkékből egyaránt előtörő: „Jó szerencsét!”

Megindul az emberekkel telt vasalkotmány lefelé a fekete sötétségben, s oly szédítő sebesen esik a villanyos lift, mintha a tartó sodronykötelek elszakadtak volna.

A felvonó a vasgerendázatba ütközve félelmetesen dübörög, oly ijesztően csattog, hogy aki most először megy le a bizonytalan sötétbe, fogvacogva Istennek ajánlja tehetetlen testét-lelkét. Jéghideg szélroham súvít fölfelé, idegesen lobog a kis lámpák sápadt fénye, gyér világosságot bocsátva a komor sötétségbe.

Hatszáz méterig megy a rohanás, de nem tart örökké, csak pár pillanatig néz komoran szembe ember az emberrel, mikor egyszerre nagyot zökken az egész alkotmány és megáll.

Csörömpölve hullnak le a fülkékről az ajtókat helyettesítő vasláncok s a bányászok élénken ugrálnak ki a szűk kalickából.

Létrán kell még leereszkedni körülbelül még félannyi utat, amennyit a lift megtett eddig. Nehéz, keserves út ez, s bár rövidebb amannál, látszatra hosszabb. A bányáslámpást hajlott kampójával a balkéz két ujjja közé akasztva, a jobb kézzel a létra fokaiba kapaszkodva rendben egymás után mászik

le a fekete csapat a tátongó mélységbe. Helyenkint kihagy a létra s az egyenetlen falú kémény tulsó oldalán folytatódik. Ittenkor ügygel-bajjal át kell kerülni a másik oldalra. Egyszer mégis elkövetkezik az utolsó létrafok, lenn vannak a tárnában.

Bokáig érő, fekete-sarvas vízben gázolnak, a lábaik elé gyakran téved egy-egy szurtos patkányfej. Könnyen rá lehetne taposni, de nem szabad, mert régi bányászabona állandó menhelyet biztosított a patkányoknak a tárnában; azt mondják, hogy a patkány érzi meg legelőbb a bányaléget.

Amint szótlanságban baktatnak a sötétben, messziről, mint imbolygó lidércfények, libegnek apró bányáslámpások. Mikor a szűk tárnában találkozik a két csapat, mogorván kitérnek s egyhangúan mondják: „Jó szerencsét!”

Szembe jön egy ló, amint fejét szomorúan lehajtva megfeszülten húzza az utánafogott telekocsikakat. A bányászok eloszlanak szanaszét a tátongó sötét lyukakban.

Aknáról-aknára megy a mérnök, szótlanságban, mert tudja Isten valami beléfojtja a szót az emberbe ezekben a sötét vakondoktúrásokban. Az egyik bányász szűk kis lyukban összezsugorodva, hátan fekszik s verejtékező csákányozza a fényes széntömböt. A mérnök a lámpására néz, egyet csavar rajta s aztán közeltartja a nyiláshoz. A lámpában a kis láng egyszerre háromszor akkorára szökik fel, a mérnök visszaesavarja, s szól a munkásnak, hogy menjen el, — mert bányalég van a közelben. Fülét a szénszikkalá tapaszta figyelt: mintha katonák váltakozó puskázását hallaná megszűrő; sűrű egymásutánban következnek a tompa pukkanások. Szorult szívvel siet el s megkönnyebülten fellelegzik, amint a tárna hűvös folyosójára ér. Ellenállhatatlan vágy fogja el világosság, levegő után; sietve megy. Hirtelen megáll — feszülten figyel. Mintha levélzissenést hallana, különös ijesztő hang, mely csakhamar megszakított fütyüléssé erősödik, akarsak valaki futtyentene. Rohanó patkányok hada lábaiba ütközve tolatkzik. Futásnak indul s mögötte lihegve törtet a felriasztott fekete csapat: „Meneküljön aki tud! Jó szerencsét!”

Mikor szerencsésen elérte a felvonót, mikor az eddig hallott futtyentés sístergéssé lesz, megadják a vészjelt fölfelé és sietve szállnak a menekülő bányászok a felvonó fülkéibe. Mikor mind benn vannak megindul a lift és rohan villámsebesen fölfelé. Alulról a felszívító szél szakadatlan dörgések tompa neszt hozza. Csörrennek a vasláncok, meg rázkódik az egész felvonó szerkezet: „Fent vagyunk, hálá Istennek, megmenekültünk!” Mikor élénk örömmel kiszállnak a fülkékből, legelőbb szemükbe ötlök két kakastollas csendő, amint útnak indítják a halálraszánt mentőcsapatot, hogy leszálljon a veszedelmek poklába.

Rövid háládó ima a Krisztus-szobor előtt, s aztán ki a szabadba, hol tele tüdővel szíjják magukba a jó, tiszta levegőt, s mint a gyermekek ugrándozva örülnek a napvilágnak.

Azzal szakadatlanul dolgozik a légszivattyú és rohan le s föl a villanyos felvonó. Már újabb menekültek érkeztek, de ezek már szomorúbban néznek ki. Zúzódasok, csunya sebek éktelenítik testüket, arcukat az iszonyat és fájdalom szörnyen megcsúfította. Mire az orvosok sebeiket bekötözték,

már visszaérkezik a mentőcsapat, magával hozván pár elalélt, súlyosan sebesültet. Többet nem mentettek meg, mert ég az egyik akna s aki abban volt, az menthetetlenül elpusztult. Az égő akna nyílását ideiglenesen betömtek s aztán mérnök vezetésével kömüvesek szállnak le a tárnába, hogy az égő aknát befalazzák.

Megint feltűnik a libegő kakastoll, amint a csendörök fölül telhető gyengédséggel iparkodnak rendbentartani a bánya előtti téren jajveszékelt sok asszonyt meg gyermeket, akik szívszorongva lesik kenyérkeresőjüket. Mindenáron be akarnak menni a bányába, de a csendörök nem engedik, szép szóval türelemre intve felvilágosítják, hogy nem állhatják el a mentők útját. A bányászokat nem engedik ki mindjárt, először mindenkinek visszaadják a munkabainduláskor letett bádóg ellenőrző bárcát, hogy így állapítsák meg — hiányzik-e valaki és kicsoda? Mikor véget ér a bárcaszotgatás, két bárca még ott maradt a fogason, nem jelentkezik érte senki. Megnézik, hogy kié volt s kikiáltják a neveket, de nem válaszol senki. Azok odalenn maradtak. Most már kiengedik a bányászokat övéikhez. Örmsikollyal ölelik keblükre a szerető hozzátartozók a megmenekülteket s aztán összekapaszzkodva, beszélgetve szélednek hazafelé. Csak két asszony marad ott; aggódó szemükben iszonyatos sejtellemmel, de mégis olykor fellobbanó reménységgel néznek az ajtóra, hogy talán mégis kilép rajta az, akit várnak. De hiába várnak.

A csendörök mindent elkövetnek, hogy megnyugtassák, — vigasztalják, hogy férjeik talán a most leszállt csapatból térnek vissza. De becsületes szívük minden igyekezete hiábavaló, nem bírnak a siró, kétségbeesett asszonyokkal.

Harmadnap pedig bús, fekete gyászmenet száll a villanyos felvonóba, koszorúkkal, kereszttel, pappal, de halott nélkül; a halottak már odalenn várnak az emésztő irtózatoss tűzben.

Ahol az égő tárnát befalazták, ott keresztet állítanak a kötelességük teljesítésében elpusztult bányászoknak. A pap beszenteli a szörnyű halál koporsóját, a hevenyészve emelt kőfalat a bányászok koszorúval borítják be s virágot hintve zokogva mondják: „Jó szerencsét!”

HIREK

Magyarország Rendőrségének Története címmel Tisza Miksa pécsi rendőrtanácsos egy vaskos művet írt, amelynek már második kiadása is megjelent. A második kiadás az I. kiadás anyagán felül tartalmazza még a parlament őrseg ismertetését, a háborúval kapcsolatosan történt rendőri intézkedéseket, az 1918. évi ú. n. nemzetőrség szervezetét, az ú. n. „vörös őrség” ismertetését, a vidéki rendőrség államosítását, a szerbek kivonulását Baranyából és a m. kir. állami rendőrség bevonulását Pécsre stb. A könyv közvetlenül a szerzőnél rendelhető meg, ára öt aranykorona, amely két egymásután következő havi részletben is fizethető.

Kitüntetés. A Kormányzó Úr Ófelméltósága Jókay Antal budapesti kerületbeli 3. oszt. tiszthelyettesnek izzó nemzeti érzéstől áthatott, önfeláldozó készséggel, odaadó lelkesedéssel és kiváló eredménnyel teljesített szolgálati elismerésül a magyar érdemkereszt V. osztályát adományozni méltóztatott.

Jutalmazás. A m. kir. belügyminiszter úr Vaszlik István szegedi kerületbeli főtörzsrőrmesternek egy több tagból álló

veszedelmes paprikahamisító és csempész-szövetség leleplezéséért és elfogásáért tíz aranykorona jutalmat engedélyezett.

Dicséret. A m. kir. budapesti csendőrkörlet parancsnoka Nagy József gyalog. Sámson Géza lovas 3. oszt. tiszthelyetteseket, Győrfi Gábor törzsrőrmestert, Deák András, Kovács Ferenc, Székely Mihály, Mohácsi Balázs, Pirók Ferenc, Szabó Sándor és Rákosi Simon csendőroket okirattal, Majorszki István, Jankovics András és Császár János 3. oszt. tiszthelyetteseket, László Ignác főtörzsrőrmestert, Cs. Süvegcs Kálmán, Pádár István, Parajdi Péter, Baki Gyula, Zombor Imre, Nagy Antal, Dolis Ferenc és Kiss András csendőroket pedig nyilvánosan megdicsérte, mert folyó év április havában a Tisza és Zagyva folyók áradása alkalmával az árvízveszély elhárítása céljából a gátépítéshez kirendelt több ezer munkás felügyeletét és munkára serkentését körül kiválóan hasznos szolgálatait teljesítették.

Valló János 3. oszt. gazdasági tiszthelyettes okirattal megdicsérte, mert hosszas csendőrségi szolgálata alatt, de különösen az úgynövezt prolektárdiktatura bukását követő időkben a nagy mérvben felszaporodott számviteli teendőket onyedetlen szorgalommal, fáradságot nem ismerő odaadással és kiváló szaktudással látta el.

A m. kir. székesfehérvári csendőrkörlet parancsnoka: vitéz Eöri Miklós főhadnagynak a Székesfehérvárt megtartott atletikai versenyek előkészítése és rendezése körül kifejtett igen buzgó és eredményes tevékenységéért dícsérő elismerését és köszönetét nyilvánította.

A m. kir. szegedi csendőrkörlet parancsnoka Laczkó Péter vizsgázott főtörzsrőrmesternek hosszas csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálat terén tanúsított igen eredményes tevékenységéért, fegyelmessé és példás magatartásáért, nemkülönben hajtszaira gyakorolt állandó, igen üdvös és eredményes befolyásáért dícsérő elismerését nyilvánította.

Elöléptek. Főtörzsrőrmesterré: Székely Ferenc szegedi kerületbeli törzsrőrmester; őrmesterekké: Szász Antal, Deacs Ferenc, vitéz Gáspár János, Nyegru János, Erős József, vitéz Tatár Balázs székesfehérvári; Kaszab Simon pécsi; V. Nagy Lajos, Högák József, Lócskai József, vitéz Kürthy Mihály szegedi kerületbeli csendörök.

Házasságot kötöttek: Fuchs István pécsi kerületbeli százados Hajnal Erzsébet úrhölgygel; Ignon; Dudás László szegedi kerületbeli gazdasági főhadnagy Bíró Róna úrhölgygel; Kunszentmártonban; Bárány Sándor székesfehérvári kerületbeli 3. oszt. gazd. tiszthelyettes Gyulai Ilonával Budapestben; Veres János pécsi kerületbeli főtörzsrőrmester Szabó Irén Ilonával Lengyeltótin; Szirma Miklós pécsi kerületbeli 3. oszt. tiszthelyettes Ritzl Katalin Máriával Pakson; Tamás Antal pécsi kerületbeli törzsrőrmester Szukits Margittal Csurgón; Szabó István szegedi kerületbeli főtörzsrőrmester Máthé Rozáliával Ócsodón.

Néhai Bárd Gyula m. kir. csendőrezredes leányát, Lenkét, folyó hó 15-én 1/17 órakor vezeti oltárhoz újtordai Lengyel Endre gyógyszerész a gödöllői várkapornában.

Kérelmek. Schmidt Ádám nagymányoki (Tolna m.) őrsbeli csendőrkéri azt a Baranya vármegyében szolgáló bajtársát, aki kölcsönös áthelyezését kérelmezni hajlandó lenne, hogy címét vele közölje; — ugyanezt kéri Váradi András és Balogh Lajos nyirboghányi (Szabolcs vm.) csendörök is, akik egy szombathelyi vagy szegedi kerületbeli bajtársukkal volnának hajlandók cserélni; — Lénárt Mátyás pélyi (Heves m.) őrsbeli csendőrkéri Kopcsa István csendört, aki Mezőkászonban (Bereg m.) született, hogy címét vele közölje.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

T. tisz. Díszgyőr. Fogak javításából felmerült gyógykezelési költségek a kincstár terhére el nem számolhatók, de a tényleges állományu honvéd (csendőrk) egységeknek, valamint ezek családtagjainak igényük van arra, hogy fogukat a legközelebbi honvéd fogorvosi ambulatóriumban kezeltessek. A honvéd ambulatóriumok csak az elhasznált anyag árát térítetik meg s így ott a kezelés még félannyiba sem kerül, mint a magánorvosnál. A ma nagyon drága aranyat kiválóan pótolja a Randorff fém, amely épen olyan tartós és amelyet a száiban az aranytól meg sem lehet különböztetni. Ezt a fémeket azonban csak akkor lehet alkalmazni, ha a száiban még aranyfog vagy aranytörés nincsen.

Érdeklődő őrmester. Be kellett volna jelentenie, hogy szabadságát csak felgyógyulása után óhajtja megkezdeni, mivel betegon nem tudja elintézni azokat a magánügyeit, amelyek miatt a szabadságra szüksége volt. A vármegyei csendőrpáncsnokság bizonyára méltányolta volna helyzetét és a szabadság elhalasztását valószínűleg engedélyezte volna.

F. J. csendőr Páka. Kérheti, valószínű, hogy engedélyezik is.

Igazság. B. csendőr. Ez a kérdés még pontosan szabályozva nincsen. Csendőröknek rangsorozati listája nincsen, az idősebb rendszerint az, aki a csendőrséghez előbb lépett be; a katonai szolgálati idő és rendfokozat csak egyenlő belépési nap mellett vétetik figyelembe, ámde mi azt is méltányosnak látnók, ha a szolgálati elsőbbség megállapításánál a katonai szolgálati idő vagy annak egy része is figyelembe véteték. Szolgálatban az a járőrvezető, akit az őrsparancsnok kijelöl.

B. M. csendőr Algyő. Kötelezője 1925 március 31-én jár le.

Érdeklődő. Addig, amíg gazdasági tiszthelyettesé névszerint kinevezve nincsenek, nem jogosultak.

Pápai úr. A meglevő fekete sapkák kihordhatók, de újat beszerezni nem szabad.

L. F. g. tñts. Pécs. Csendőr tiszthelyetteseknek a polgári ruha viselése megengedve nincsen (19.043/5. 1921. sz. H. M. rend. VI. fejt. 3. bek.)

M. P. csendőr Perczes. Ha három évi katonai szolgálat van, akkor kötelezője az 1925. évben lejár, még akkor is, ha tévedésből hat éves kötelezőt írt alá. Jelentse különben az ügyet kihallgatáson és kérje annak a vármegyei parancsnoksághoz való felterjesztését, a vármegyei parancsnokság majd elintézi.

Főtörzsrőrmester. Sem a testületbe való belépésre, sem pedig az abban való megmaradásra nincsen kényszerítve senki, de ha valaki a csendőrséget választotta életpályájának, akkor kötelessége magát szigorúan a fennálló szabályokhoz alkalmazni. Az olyan ember, aki nem tud engedelmessé válni, jobban teszi, ha kötelezőjének letelte után szép szoréval távozik a testületből és nem várja meg, hogy kitegyék. Még — bizonyára elfogult — leveleiből is kétségtelenül megállapíthatjuk, hogy nem Őnek, hanem őrsparancsnokának van igazsága, hogy az Őn eljárása a legnagyobb mérvben fegyelmetlen volt, amely méltán fenytést érdemelt.

Fogadás. 1. A francia hadsereg létszáma 1923. őszén a gyarmati hadsereggel együtt 35.845 tisztből és 752.079 altiszt és katonából állott. Ebből 535.328 fehér és 216.751 színes katona, a fehér legénység létszáma tehát a színes legénység létszámának körülbelül két és félszerese. Színes tiszt a háború előtt nem volt; a háború alatt és után néhány százat kineveztek, de ki van mondva, hogy a századosi rendfokozatnál feljebb nem vihetik. 2. Angliában csak toborzott hadsereg van, a haditengerészet is az. 3. Pontos adatokat nem tudunk megállapítani.

Károly. Nem lehet. (L. A—46. 9. §. 2. bek.)

M. M. Ennek eldöntésére nem érezzük magunkat hivatottnak. Forduljanak az előjáró vármegyei parancsnoksághoz.

Őrsparancsnok. Az új Szolgálati Utasítás tervezete jelenleg a tanulmányi bizottságnál van, amely a tervezetre beérkezett véleményeket megvárja, és aztán a végleges szöveghez nézve javaslatot tesz. Az új utasítás előreláthatólag csak a jövő év első felében fog megjelenni, addig természetesen mindenben a jelenlegi utasítás határozványai a mérvadók.

Érdeklődő csendőr. Három évi szolgálat után semmiképpen, tehát akkor sem kérhet nősülési engedélyt, ha a nősöket megillető összes illetményről lemond, mert a nősülés korlátozásának okai elsősorban szolgálati és nem anyagi természetűek. Három éves csendőr különben egyáltalán ne gondoljon a nősülésre.

1893. 1. A m. kir. vármőrség és folyamőrség éppen olyan katonailag szervezett őrtestek, mint a csendőrség. 2. A m. kir. állami rendőrség polgári őrtestület, tagjai éppen olyan polgári egyének, mint a többi állami alkalmazottak. Az általuk viselt rangjelzés nem katonai rendfokozat. 3. A honvédség (csendőrség) és az államrendőrség tagjai között a kölcsönös üdvözlés csak udvariassági ténykedés, de az államrendőrség és honvédség (csendőrség) tagjai egymással szemben semmi-

féle fölé- és alárendeltségi viszonyban nem állanak. 4. Államrendőrségi egyéneknek honvéd (csendőr) egyénekkel szemben parancsadási joguk nincsen, velük szemben tehát függelenséget elkövetni egyáltalán nem lehet. 5. A szolgálatban álló rendőrtisztviselőknek való tetleges ellenszolgáltatás hatóság elleni erőszakot képez. 6. A pénzügyőrség szintén polgári testület. 7. Igen.

K. L. őrmester. 1. Az 1. számú a Gyáli-úton, a 2. számú a Hungária-úton, a 3. számú az Alkotás-utcában van. 4. számú kórház nincsen. 2. Ha az orvos beutalja, igen. 3. Megkapja.

Erdélyi csendőr. Zsirpecsétéknek az egyenruhából való eltávolításra legalkalmasabb a szénkéneg, melyet szőlősgazdától könnyen be lehet szerezni. E folyadékból egy keveset egy kis tányérra öntünk a foltokat abban áztatjuk, utána egy tiszta fehér vászrongyot a folyadékba áztatunk és a foltokat azzal dörzsöljük. A szénkéneg nagyon gyúlékony, tehát vele nyitott lángtól távol és kellemlen szaga miatt nyitott ablaknál vagy a szobában kell dolgoznunk. Ha szénkéneg nem lehet kapni, az-u. n. Wilbert-féle folttisztítót vizet ajánljuk, amelyből az őrsön állandóan lehet egy keveset készletben tartani. Ennek összetétele: 50 cm³ olajsav, 25 cm³ borszesztér, 25 cm³ kloroform, 250 cm³ benzín és 50 cm³ ammóniakész. Ezeket egymásután, amint fel vannak sorolva, összeöntjük egy palackba és jól összerázzuk. Az fűvegő cédulát kell ragasztani és rá kell írni, hogy mire való.

M. D. K. A leírt cselekmény, illetve jobban mondva mulasztás az 1885. évi XXIII. t.-c. 185. §. 5. pontjába ütköző kihágást képez.

K. O. 3. oszt. tñts. Erről a dologról így általánosságban nagyon nehéz véleményt mondani, mert az elbírálás mindig esetenként történik. A „tisztességes család” fogalma különben bővebb magyarázatra nem szorul, azt rendszerint a közvélemény állapítja meg, hogy melyik a tisztességes család és melyik nem az. Ha az illető család azzal a — mint írja — közértelemű tagjával az érintkezést meg nem szakítja, akkor bizony ennek az érintkezésnek az erkölcsi hátrányát is viselnie kell. Ha a dolgok úgy állnak, amint azt Őn leírta, akkor ajánljuk, hogy a járásparancsnokságnak tegyenek az ügyről jelentést, amely majd gondoskodni fog róla, hogy a jelzett káros összeköttetésnek vége szakadjon.

Csendőrliskola. „Megfagyás” tulajdonképpen nincsen, hanem csak u. n. „kihűlési halál”, azaz a halál a test mérvű lehűlése folytán áll be és a hulla csak azután fagy meg. A szervezet ellenállása a hideggel szemben részint az illető egyén korától, tápláltsági fokától, részint pedig külső körülményektől függ. Ha a test 27 f. C-ra lehül, a halál következni kezd; hogy azonban ehhez milyen hideg szükséges, azt nehéz megállapítani, mert alig van olyan alacsony hőmérséklet, amelyet egy jól ruházott ember ki ne bírna. Az észak-sarki expedíciók tagjai — 50° C. hideget is jól kibírtak. Megfagyási többnyire itt az egyének szoktak, tüköt télen a szobában elnyom az álm, vagy eszméletüket veszítik és sokáig mozdulatlanul fekszenek.

P. I. 2. oszt. tñts. 1. Igen. 2. Igen. 3. 1912 július 31-én. 4. Kérdésével forduljon a vármegyei gazdasági hivatalhoz.

Nyugdíjas. 1. Nyugállományú rangosztályba nem sorolt havidíjasok és altisztek egyenruhát még ünnepeket alkalmakkor som viselhetnek. 2. Nincs szüksége engedélyre.

Vitakozók II. Ebben az ügyben nem nyilváníttunk véleményt. Forduljanak előjáró vármegyei parancsnoksághoz, az majd dönt az ügyben. A magunk részéről csak annyit jegyzünk meg, hogy az ilyen szórászhallgatásnak nincsen sok értelme, legjobb az ilyen dolgot kékesen elintézni.

Gtts. Azt hisszük, hogy még a folyó évben.

Többeknek. A beérkezett kérdézősküldések nagy száma miatt az itt meg nem válaszolt kérdésekre a jövő számban fogunk választ adni.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

PINCZES ZOLTÁN százados.

Pallas részvénrtársaság nyomdája Budapest, V., Honvéd-n. 10.

(Telefon: 5—67, 5—68.)

Felöl vezető: Tiringér Károly műszaki igazgató.